

בס"ד, י' חשוון תשפ"ה, 37/פ"ה

לכבוד היקר והנעלה, כבוד שם תפארתו ה"ה יובל קורסיה נר"ו

שלום רב,

קיבלתי שאלתו, בדין טבילת כלים בכלי חשמל, דהנה ידוע מה שכתב בשו"ת חלקת יעקב (ח"א ס' קכו ובדפוס חדש יו"ד ס' מא) פטר כלי חשמל מטבילה, מטעם שנעשו רק להשתמש כשהם מחוברים לכוהל, ובכה"ג אין הכלי מקבל טומאה, ואף בשעה שאין משתמשים בו ואינו מחובר גם כן אינו מקבל טומאה. ע"ש. ובשו"ת מחזה אליהו (ס' קיב אות י) הסכים עם הח"י בעיקר הדין, רק לעניין קומקום לא ס"ל הכי. וכן בשו"ת בית אבי"י (ח"א ס' קיד) בעניין מכונת קפה כתב לפוטרה מטבילה.

ורבים מפוסקי זמנינו לא סמכו על פסק זה של החלקת יעקב, כמו הרב שבט הלוי (חלק ב סימן נז) שכתב לחייב כלי חשמל בטבילה בלשון חריפה, וכ"ד הרב משנה הלכות (שו"ת חלק ט סימן קסב), והגרי"ש אלישיב בקובץ תשובות (ח"א ס' ג). וכן נקט לדבר פשוט בשו"ת בצל החכמה (חלק ה סימן ה) זולת מזלג חשמלי, שהמאכל לא נכנס לתוכו ע"ש, וכ"ד תשובות והנהגות (כרך א סימן תנ), ואור לציון (ח"ה עמ' רפג). וכ"ד האגרות משה (יו"ד ח"א ס' נז) וע"ש מה שמחלק בסוגי הכלים. וכן פשוט לגאון מנחת יצחק (ח"ה ס' קכו אות ב, וח"ט ס' פג), ושו"ת אבן ישראל (ח"ט ס' עב), וחוט שני (טבילת כלים עמ' כב כג), ושו"ת שרגא המאיר (ח"ד ס' קה ד"ה מכונה), ושו"ת קנין תורה בהלכה (ח"ד ס' צ), ושו"ת רבבות אפרים (ח"ב ס' קעב), שו"ת שערי יושר (הרה"ג אשר חנניה ח"ג יו"ד ס"ו) ע"ש. ספר אור יצחק (לרה"ג יצחק עבאדי ח"ב יו"ד ס' יז אות ג). שו"ת מציון תצא תורה (לג"ר אביגדור נבנצל עמ' שיב, שיג).

ובספר טהרת הכלים (נספחים עמ' תצא) הסביר דברי המחייבים טבילה, משום שסתמות המשנה בכלים היא דבר המחובר ממש עם הקרקע, אבל המשמש עם הכלי המחובר לקרקע לא יטהר עד שיהיה מחובר עמו. והביא ראיה ממשנה בכלים (פי"א, ד) הפין והפורנה טמאין, ופירש הרמב"ם הפין, הוא כנף המנעול. והפורנה, המנעול עצמו שבו נכנס הכנף. אלמא אף מנועל הנתלה בדלת לא חשיב מחובר לקרקע. ע"ש.

וכת"ר הוסיף לזה ראיה חשובה, שבשו"ת נודע ביהודה (מהד"ת יורה דעה סימן קט) כתב שדבר שהוא נעשה מתחתלו להיות תשמישו עם הקרקע אבל לא להתחבר בקרקע כמו התנור, בזה כל עוד לא חברו לקרקע מקבל טומאה. ע"ש. ואפשר לבאר בדעתו שצריך חיבור ממש עם הקרקע ועדיין צ"ע. והחלקת יעקב גופיה (בסימן מג) הצריך טבילה לקומקום חשמלי, וכתב כמה פתרונות כיצד להטבילו מבלי שיתקלקל מהמים. וביאר שם, שבתשובה הראשונה דן לגבי מזלג חשמלי שא"א להשתמש בו אלא רק ע"י חשמל. אך הקומקום עצמו ראוי הוא לשמש מאכלים ומשקאות שונים, וראוי ג"כ לחברו לכוהל.

והנה בהליכות עולם ח"ז (עמ' רסה) נראה בהערות שמעיקר הדין הוא פטור, אך בהלכה למעלה כתוב שלא לפטור לגמרי, רק אם לא יכול לטבול שיתן במתנה לגוי, וכן הביא בספר באר מים חיים - טבילת כלים (עמ' שמח) ששמע ממרן זיע"א בשיעוריו במשך שנים, שכלי חשמל יתנם לגוי, ולא יצא מפיו לפוטרה לגמרי.

וגם בחזון עובדיה שבת (ח"ב עמ' נו) נראה שלא סמך על החלקת יעקב. ששם דן על קידוש עם כוס פלסטיק. בספרי האחרונים שמרן הביא מבואר שיש עוד נידון אם כלי חד פעמי מקבל טומאה. ומדבריו שם בחזו"ע נראה דס"ל שאין לדמות טומאת כלים לקידוש.

אך בהמשך הרב כתב דנקפ"מ לענין טבילת כלי אלומיניום חד פעמיים שיש להטבילם בלי ברכה. ולסייעתא לדבריו הביא מש"כ בשו"ת יהודה יעלה (יו"ד ס' רטז) שאין מדמים טומאת כלים לטבילת כלים. ואף כלי שאינו מקבל טומאה חייב בטבילה. אך הרב הוסיף שיטבול בלי ברכה.

וכל הנידון של כלי חשמל מבוסס על מחלוקת השב יעקב לשו"ת יהודה יעלה אם כלי שאינו מקבל טומאה (כמו מחובר לקרקע) חייב בטבילה או אינו חייב. וביהודה יעלה ס"ל שחייב בטבילה.

ורואים שבחזו"ע לא סמך בכל כחו על השב יעקב והשבות יעקב הנ"ל, אלא חשש למהר"י אסאד לחייב בטבילה כלים חד פעמיים כיון שאין לדמות טבילת כלים לטומאת כלים. אך פסק שיטבול בלי ברכה כנראה משום שחשש לדעת החולקים. ואם היתה דעתו, דעת תורה, לפסוק כדעת החלקת יעקב לא היה מצריך להטביל כלים חד פעמיים.

ועוד טעם שאפשר לחייב קומקום, שכל מה שכתבו שיש צד לפוטרו, הוא רק בקומקום שהיה מצוי בעבר שמתוך גוף הקומקום היה יוצא חוט המתחבר לחשמל.

אך בימינו אין מצוי קומקומים כאלה, אלא רק קומקום נשלף, שכל מה שמחובר לחשמל הוא רק החלק התחתון שלו. ואילו הקומקום עצמו המכיל את המים נשלף ומטלטל. ואפשר שיש לחייבו בטבילה לכל הדעות, לפי שבתשובת שב יעקב נסמך על המשנה בכלים (פרק יא, ב) שכל דבר המחובר לקרקע אינו מקבל טומאה. וכן למדו ממשנה זו לעניין שאיבת מים למקוה (יו"ד רא סעיף מח) שאם הצינור מחובר לקרקע מותר לשאוב לתוכו מים למקוה. וא"כ אפשר לדמות קומקום שאינו נשלף, למחובר לקרקע. אך קומקום המצוי בנינו הנשלף איך אפשר לומר 'שגופו' מחובר לקרקע הרי מטלטל הוא לכל דבר. עכת"ד.

ויש בזה סברא נוספת שכיון שהכלי עובד רק על חשמל לבד, אינו חשוב כלי לענין זה. והרי עיקר השימוש בקומקום הוא כשהוא פועל, ושאר כל תשמיש שאינו מייצגו של הכלי, אינו מחייבו בטבילה, שנחשב לשימוש חד פעמי.

והנה בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' ס"ו אות ד') כתב כדברי החלקת יעקב שהואיל ועיקר תשמישו בשעה שמחובר ע"י תקע עם הקרקע מקרי מחובר לקרקע. ולפ"ז מקרר חשמלי אינו צריך טבילה, ולפ"ז גם בבר מים א"צ טבילה, ומ"מ טוב שיתן אותו במתנה לגוי ויחזור וישאלנו ממנו.

ואף שנראה לכאורה במנחת שלמה שם שרק צירף סברא זו באופן שפירק את הכלי וחיברו ע"י אומן, אבל בלא זה לא סמך להתיר. אולם המעיין היטב בדבריו יראה שבתחלה הביא את דברי החלקת יעקב ואת דחיית הרב מחזה אליהו, דהחלקת יעקב התיר להשתמש בכלי זה בלא טבילה דדמי לכף חשמלי שמכניסים לקדירה לבשל. וע"ז דחה המחזה אליהו, שאין להקל בקומקום, דלא דמי להיתר של החלקת יעקב בכף חשמלית, שאין לה שום שימוש אחר בלא החיבור לחשמל. משא"כ בקומקום שיש לו עוד שימושים אחרים, שמחזיק בתוכו מים לאחר שרתחו. ופעמים שממלאים בו קדירות וכדו'. וע"ז כתב בהליכו"ע שזה אינו, שהרי עיקר שימושו של הקומקום הוא רק על ידי החיבור לחשמל, ושאר השימושים הנעשים בו הם נלוים לזה, והראיה, שאם הקומקום יתקלקל, לא ישאירו אותו להשתמש בו לשאר שימושים. ולזה הביא את דעת המנחת שלמה לראיה, שסברת החלקת יעקב איירי גם בקומקום ולא רק בכף חשמלית. וע"ש בהליכו"ע שלא כתב וכן פסק וכו', אלא

רק העתיק את סברתו דעיקר שימושו של הכלי וכו', ואף שהמנח"ש לא ניח"ל להקל בלא צירוף פירוק הכלי, מ"מ בהליכו"ע סבר דאפשר לסמוך על סברא זו לבד.

וכן משמע מהמחזה אליהו שמסכים עם עיקר הסברא שכלי חשמל חשיב כמחובר לקרקע, בזה ששימושו ע"י חשמל. אלא שחלק על הדימוי מכף חשמלית לקומקום. ובאמת שאף בהליכו"ע לא רצה לסמוך להקל על שיטת החלקת יעקב, ולכן כתב שיש להקנות את הכלי לגוי ולא לחזור ולקנותו, אך בשעת הצורך אפשר לסמוך על הסברא הנ"ל.

ושמעתי סברא נוספת בזה בשם הרה"ג ר' אשר וייס שליט"א, שטבילת כלים ביסודו הוא ענין של מצוה, ולא חיוב כענין שאסור לאכול בו בלא טבילה, ולכן בדבר שנהרס או מתקלקל על ידי הטבילה, לא שייך בו חיוב טבילה. וזו סברא מחודשת.

ואסיים בברכה, שיהי רצון ויפוצו מעיינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, וימשיך ללכת מחיל אל חיל, לשקוד על דלתות תורתנו הקדושה, לחבר עוד חיבורים טובים ומועילים, בבראות גופא ונהורא מעליא, שובע שמחות וכל טוב.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון